

GYULAI JÓZSEF

Az EU Ukrajnai Tanácsadó Missziója; European Union Advisory Mission – EUAM, Ukraine, 2014 –

Ukrajna központi jelentőséggel bír országunk és a régió stabilitása és közbiztonsága szempontjából, ezért a magyar rendőri részvétel az EUAM Ukrajna misszióban kiemelten támogatott volt mind a Belügyminisztérium, mind a nemzeti hatóság szerepét betöltő ROKK részéről.

Az EUAM Ukrajna misszió célja, hogy támogassa az ukrajnai civil biztonsági szektor reformját, stratégiai tanácsokat és technikai segítséget nyújtson a rendészeti szervek hatékonyabb és átláthatóbb működéséhez. A biztonsági szektor tágan értelmezett, hiszen a Belügyminisztériumon és a hagyományos rendészeti szerveken (mint a Nemzeti Rendőrség) túl az egyéb rendészeti szervek, mint a határőrség, vagy az önálló szervként működő Állami Nyomozó Iroda és a Gazdasági Biztonsági Iroda, valamint az igazságügyi szervek, kiemelten a Legfőbb Ügyészség is ide tartoznak. Szintén a misszió partnerei a polgári titkosszolgálatok; az EUAM Ukrajna egyik prioritása ezek reformjának segítése, a szervezetek – elsősorban az Ukrán Nemzetbiztonsági Szolgálat (Security Service of Ukraine – SSU) – euroatlanti sztenderdeknek megfelelő átalakítása. A szakmai feladatokon túl nagyon fontos a misszió politikai célja is, hogy megerősítse a biztonsági szervek elkötelezettségét az európai értékek, így a demokratikusság, ellenőrizhetőség és korrupciómentes működés iránt, és ezzel növelje társadalmi elfogadottságukat.

Az Oroszországi Föderáció által 2022. február 24-én indított katonai agresszió megváltoztatta az Ukrajnában tevékenykedő nemzetközi szervezetek tevékenységét, így az EUAM Ukrajna munkáját és feladatrendszerét is. A háború kitörését követően az uniós tagállamok döntése értelmében az EUAM Ukrajna feladata, hogy támogassa a háborús és nemzetközi bűncse-

lekmények teljes körű kivizsgálását a nyomozó- és vádhatóságoknak nyújtott stratégiai tanácsadással és technikai segítségnyújtással, szoros koordinációban a nemzetközi közösséggel. A határon átnyúló és szervezett bűnözés elleni fellépés támogatásán túl az Európai Bizottság döntésével a mandátumot kibővítette, így a misszió – a korábbiakon túlmenően – határtámogató tevékenységet is folytat, szigorúan csak a műveleti terület, azaz Ukrajna területén.

A misszió összlétszáma körülbelül 300 fő, ennek fele a nemzetközi munkatárs, és ugyanennyi a helyi alkalmazott, akik szintén jórészt szakértői feladatokat látnak el. A misszió főhadiszállása Kijevben van, ezen kívül állandó képviselőként Lvivben és Odesszában található működő területi iroda, valamint egy Mobil Egység is tevékenykedik az operatív igényeknek megfelelően. Az EUAM Ukrajna korábbi irodái közül a Mariupoli Területi Irodában a tevékenység a város orosz megszállásával ellehetetlenült, az EUAM Ukrajnának otthont adó épület a támadások következtében megsemmisült, Harkov pedig jelenleg nem tekinthető biztonságosnak a visszatérésre. A célok között szerepel Dnyipróban állandó missziós jelenlét biztosítása, hogy a misszió közelebb legyen a Kelet- és Dél-Ukrajnában zajló fegyveres konfliktushoz, és ott közvetlenül nyújtson segítséget a felszabadított területek rendészeti egységeinek.

A háború kitörésekor a nemzetközi munkatársaknak el kellett hagyniuk Ukrajna területét, de már 2022 május közepén megkezdődött az állomány ideiglenes visszatérése a működési területre, és augusztus közepétől kötelezően vissza kellett települni mind a nemzetközi, mind az esetleg elmene-kült helyi munkatársaknak. Aki ezt nem tette meg, annak a munkaviszonya megszűnt. Jelenleg a nemzetközi munkatársaknak Ukrajnában tartózkodni csak szigorú biztonsági szabályok betartásával lehetséges. A missziós tagok mozgása limitált, utazni az országon belül kizárólag szolgálati érdekből lehet, és valamennyi munkatársnak készen kell állni arra, hogy a biztonsági helyzet romlása esetén azonnal elhagyja Ukrajnát. Magáncélból a fővárosban is csak bizonyos, biztonságosnak tekintett zónán belül lehet szabadon mozogni.

A misszió működési területén Ungvár, Csernyivci, Lviv, Odessza, Dnyipro, Mikolajiv, Izjum és Kijev területét magas, de kezelhető biztonsági kockázatúnak minősítette a misszió, míg Ukrajna többi része, ahol korábban a misszió jelen volt, továbbra is kritikus biztonsági kockázatú. A frontvonal közelébe utazni tilos, ez gyakorlatilag a tűzérési rendszerek hatótávolságán kívül tartózkodás kötelezettségét jelenti.

A misszió Biztonsági Szolgálata által kidolgozott utazási szabályok szerint lehet Ukrajnából elutazni közúton és vasúton. Az elsődleges útvonal az ukrán–lengyel reláció, de használható a Moldávia felé vezető út is. A magyar kontingens tagjai a fentiekben túl használhatják a Budapest–Ungvár–Kijev vasútvonalat is. Mind a missziós területről való távozást, mind a visszaérkezést azonnal és írásban jelenteni kell. A Misszió tagjainak kötelezettsége, hogy az éjszakai kijárási tilalmat (23:00–05:00) megelőzően térjenek haza, és annak végéig maradjanak biztonságos helyen.

Minden nemzetközi missziós tagnak kötelező használni a légi/biológiai/nukleáris támadásra figyelmeztető mobilalkalmazást, és erősen ajánlott, hogy veszélyhelyzet esetén a legközelebbi óvóhelyre siessen. A légitámadások következtében továbbra sem sérült meg senki a misszió tagjai közül, és ennek kockázata minimális a biztonsági ajánlások feltétlen betartása esetén. A misszió objektumaiban biztosítja az óvóhelyet interneteléréssel, lakni pedig csak olyan – a misszió Biztonsági Szolgálata által megvizsgált és jóváhagyott – ingatlanban lehet, melynek közvetlen környezetében (150 méteren belül) szintén óvóhely található.

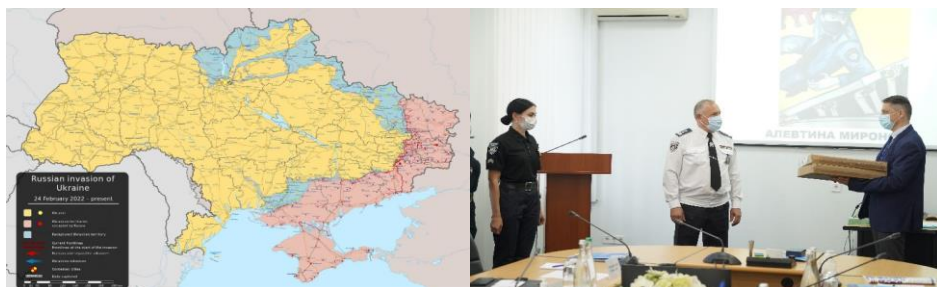
A magyar rendőri kontingens tagjai a nehéz körülmények ellenére, az eljárók értékelése szerint magas szakmai színvonalon látják el feladataikat, és tesznek eleget jelentési kötelezettségeiknek a nemzeti hatóság felé.

A magyar rendészeti szakembereken kívül a misszióban négy magyar szerződéses dolgozik különböző, az operatív feladat végrehajtást támogató beosztásban.

Az EUAM Ukrajna misszióban 2019. szeptember és 2023. szeptember vége között teljesítettem szolgálatot, mint a misszió korrupcióellenes főtá-

nácsadója, ebből három évet, mint a magyar rendőri kontingens parancsnoka. Ez egy olyan fontos időszak volt, amely valószínűleg nem csak az ukrán, hanem az európai történelemkönyveknek is része lesz; hálás vagyok, hogy átélhettem, és hogy minden nehézség ellenére, aktív részese lehettem.

Az ukrán rendszerszintű korrupcióval szembeni küzdelmet nem csak az ukrán társadalom, de a nemzetközi közösség folyamatosan érdeklődése övezte és övezi, így izgalmas kihívás volt ezen a szakmai, de erősen átpolitizált és ezért érzékeny területen dolgozni. Az első feladatomból az volt, hogy dolgozzam ki a misszió korrupcióellenes stratégiáját, majd annak misszióvezetés általi jóváhagyását követően, a vezetésem alatt álló csapattal valószínűleg is meg. Két misszióval a hátam mögött, de alapvetően a magyar rendőri szervezeti kultúrában eltöltött húsz év után az önállóság és szabadság, amit a feladat végrehajtására kaptam, szinte zavarba ejtő, de mindenképp inspiráló volt. Ennek keretében, hozzájárulásunkkal elkészült az ukrán Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia és ennek nyomán a végrehajtására kidolgozott Állami Korrupcióellenes Program, a Nemzeti Rendőrségen és az újonnan, a pénzügyi bűncselekmények üldözésére alapított Gazdasági Biztonsági Irodán belül létrehoztuk a korrupcióellenes egységeket, melyek tagjait kiképeztük és felszereltük. Segítettük az integritás menedzsment rendszer kiépítését a helyi partnereinknél – beleértve a korrupciós kockázatok elemzésére, a korrupcióellenes közérdekű bejelentések kezelésére létrehozott rendszerek elindítását. Nemzetközi és országos korrupcióval foglalkozó konferenciákat, kerekasztal-megbeszéléseket szerveztünk, külső és belső korrupcióellenes információs kampányokat folytattuk a leendő és jelenlegi rendvédelmi kollégák és a társadalom tudatosságának erősítésére, az ezekkel kapcsolatos projektek lebonyolítottuk, miközben a korrupciómegelőzéssel foglalkozó civil szervezetekkel is élénk és konstruktív eszmecserét folytattunk. Számtalan online és offline előadást tartottam a Nemzeti Belügyi Egyetemen Kijevben és egyetemi hálózat többi tagjánál, valamint a NATO Integritás Építő Programmal (NATO Building Integrity Program) közös szervezésben Ukrajna-szerte.

25-26. számú kép
A missziós terület térképe és Dr. Gyulai József r. őrnagy